

Seoski domaćini: Manifesto

0 projektu

Pokret seoskih domaćina je pokret novih profesionalaca koji imaju potencijal da regenerišu zapuštene evropske teritorije, sprečavajući njihovo propadanje tako što neguju seoske zajednice i obnavljaju njihove ekosisteme. Oni su pioniri, duboko povezani sa mestom i sa vizijom stvaranja novih društvenih i kulturnih sistema koji iskorenjuju neoliberalni individualizam i iscrpljivanje resursa, u korist cele zajednice. Oni su praktičari voljni da sarađuju, koji su u stanju da angažuju različite zainteresovane strane od nivoa svog susedstva do nivoa vlasti.

villagehosts.eu

Seoski domaćini: Manifesto

Prilika

Nezadovoljstvo gentrifikovanim urbanim centrima i mejnstrim aktivnostima započelo je

ovaj trend i pre krize COVID-19, koja ga je dodatno povećala. Ali novi projekti, novi načini zarađivanja za život, nove veze, niču među mnoštvom malih evropskih sela.

Misija

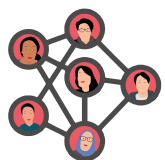
Misija seoskih domaćina je da unaprede dobrobit stanovnika i ekosistema.

Seoski domaćini osnažuju zajednice i podstiču aktivno učešće u procesima donošenja odluka koji oblikuju njihove živote.

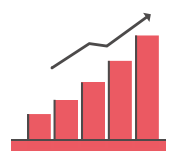
Žive priče o seoskim domaćinima pionirima

Seoski domaćini mogu biti koreni našeg oslabljenog seoskog tla i zajednica, obnavljajući privredu, štiteći ekosisteme i jačajući zajednice.

Seoski domaćini: nova profesija

Seoski domaćini traže i povezuju sredstva koja možda već postoje u zajednici – ali su nepoznata ili izolovana: ljude, mesta, građevine i veštine.

Uticaj seoskih domaćina

Uloga seoskog domaćina će uticati na lokalni ekosistem stvaranjem pravednijeg, održivijeg, naprednog ruralnog okruženja. Uključujući ekonomski razvoj, očuvanje kulture i osnaživanje zajednice.

Saradnja u okviru lokalnog ekosistema

Domaćini će intervenirati u postojećem ekosistemu, pokretanjem aktivnosti, motivisanjem drugih, predlaganjem ideja i rešenja, preuzimanjem leaderskih ili rukovodećih pozicija.

Širenje semena seoskih domaćina

Seoski domaćini mogu da podstaknu podršku i uložiti kolektivne napore da odgovore na potrebe svoje zajednice. Svako selo ima moć da napravi razliku tako što će prepoznati svoj potencijal i udružiti snage sa drugima.

Implementacija inicijativa seoskog domaćina u vašoj zajednici

Inicijative seoskih domaćina često potiču iz pojedinačnih akcija, ali se neizbežno šire na lokalne fizičke zajednice i povezuju se sa globalnim onlajn zajednicama.

Fotografija sela Grotole (Italija) sa druge strane kanjona. Fotografija je nastala tokom Evropskog treninga održanog u ovom italijanskom selu, u maju 2023. godine.

Sadržaj

Prilika	6
Misija	7
Žive priče seoskih domaćina pionira	8
Seoski domaćin: nova profesija	10
Uticaj seoskih domaćina Saradnja u okviru	12
lokalnog ekosistema	14
Širenje semena pokreta seoskog domaćina	16
Akcioni plan za sprovođenje pokreta Seoskog domaćina u tvojoj zajednici	17

P rilika

Mnogi udaljeni ruralni regioni su prošli kroz višedecenijske krize, obeležene opadajućim ekonomskim izgledima, emigracijom, nedovoljnim brojem usluga, pogoršanom infrastrukturom i osećanjem da su zaboravljeni. Samo u Italiji, 5000 malih sela (onih sa 5000 ili manje stanovnika) je u opadanju; u Španiji 3500; u Srbiji 4700 – da navedemo samo tri zemlje kao primer.

U ovim oblastima, širom Evrope – gde nedostaju usluge, infrastruktura i prilike – ljudi nastavljaju da se sele u urbana područja. Kada to urade, lokalno ekološko znanje se često gubi, i manje ljudi ostaje da brine o zemljištu i njegovom biodiverzitetu. Istovremeno, sve veći broj stanovnika iz urbanih sredina razmišlja o napuštanju gradova, tražeći utočište ili čak razmišlja o preseljenju u ruralna područja.

Seoski domaćini u sebi spajaju prirodu i kreativnost, ruralnu kulturu i istoriju i inovativno razmišljanje

Nezadovoljstvo rastućom gentrifikacijom urbanih centara i mejnstrim aktivnostima započeo je ovaj trend i pre krize COVID-19, a ona ga je dodatno povećala. Ali novi projekti, novi načini zarađivanja za život, nove veze, niču među mnoštvom malih evropskih sela.

Usred ovih različitih izazova, desilo se spajanje kroz rastući fenomen: društveno inovativne inicijative za deljenje znanja, prostora i resursa poznatih kao - seoski domaćin. Mnogi od njih su počeli da razvijaju nove aktivnosti, kao što su turizam sa pozitivnim uticajem, ponovno povezivanje sa prirodom, ekološka restauracija, avanturistički sportovi, deljenje udela na farmama, putovanja sa ciljem učenja, velnes odmori, staze nasleđa i još mnogo toga.

Ove inicijative, koje karakterišu neformalno dizajnirani pokreti koji spontano nastaju (grassroot design) povezuju i eksperimentišu sa novim ekonomskim i društvenim modelima, premošćujući urbana i ruralna područja: seoski domaćini su pojedinci koji su prešli iz urbanog u ruralno okruženje ili migrirali iz ruralnog u urbano i sada se vraćaju nazad. Seoski domaćini su slika spoja ta dva sveta, prirode i kreativnosti, ruralne kulture i istorije i inovativnog razmišljanja.

Grupna fotografija partnera na projektu, snimljena tokom Evropskog treninga održanog u selu Grotale (Italija), maj 2023. godine.

Misija

Svrha seoskih domaćina je da omoguće pozitivnu transformaciju u ruralnim zajednicama. Njihova misija je da poboljšaju dobrobit stanovnika i ekosistema. Seoski domaćini osnažuju zajednice i podstiču aktivno učešće u procesima donošenja odluka koji oblikuju njihove živote.

Seoski domaćini marljivo rade na ostvarivanju pozitivnih promena stvaranjem pravednog, održivog i ruralnog okruženja koje cveta

Opremljeni alatima i strategijama za zagovaranje prava, angažovanje zajednica, razvoj socijalnog preduzetništva, bavljenje ruralnim razvojem, socijalnom pravdom, brigom o životnoj sredini i kulturnim iskustvima, seoski domaćini marljivo rade na sprovođenju pozitivnih promena stvaranjem pravednog, održivog i ruralnog okruženja koje cveta.

Seoski domaćini se mogu pohvaliti kreativnošću karakterističnom za rural i potencijalom za rast, dok promovišu očuvanje kulture, oživljavanje, inkluzivnost i društvenu koheziju u selima.

Žive priče seoskih domaćina pionira

Seoski domaćini deluju u različitim kontekstima, teritorijama i zajednicama. Rade na različitim projektima. Seoski domaćini mogu biti koren našeg oslabljenog seoskog tla i zajednica, obnavljajući privredu, štiteći ekosisteme i jačajući zajednice. Seoski domaćin je uloga i profesija koju tek treba zvanično da vidimo u našim vladama; međutim, to je uloga koja zahteva mnogo više priznanja i ulaganja u nju.

SELENA JOVANOVIĆ

Selena je, na primer, tačka spajanja mreže koja živi na planini Kukavica u Srbiji. Njeno područje pati od depopulacije i siromaštva. Međutim, usudila se da zamisli drugačiju budućnost ovog mesta. Ona zna da je zemlja bogata prirodnim resursima i drevnim znanjem sa potencijalom da ga lokalni ljudi ponovo otkriju. Sada uključuje lokalna domaćinstva u restauraciju tradicionalnih zgrada od gline, kamena i drveta; zajednica je oživela staru vodenicu i transformisala je u laboratoriju za hranu. Takođe, Selena pomaže porodicama da uzgajaju organsku hranu za prodaju na lokalnim pijacama.

IJEVA ZEMITE

Seoski domaćini takođe igraju vitalnu ulogu kao Ijeva Zemite, na primer: ona je provela trideset godina obnavljajući napuštenu kuću u ruralnoj Letoniji, vraćajući je u život. Nalazi se pored prelepe močvare i rezervata biosfere, tako da je jedan od sledećih ljevinih projekata izgradnja staze u prirodi koju će koristiti nova generacija posetilaca koji vole prirodu. Ona je sada domaćin obilazaka biosfere pod vođstvom stručnjaka, banketa na kojima se služi hrana koja se sprema prema principima spore pripreme hrane (slow food) na kojima se služe lokalni proizvodi, susreta sa ljevinim stadom tradicionalnih crnih ovaca – i njihovim pastirima – i koncerata kamerne muzike na ovoj spektakularnoj lokaciji.

**Seoski domaćini
mogu biti
koren našeg
oslabljenog
seoskog tla
i zajednica,
obnavljajući
privredu, štiteći
ekosisteme i
jačajući zajednice**

Seoski domaćin: nova profesija

Seoski domaćini traže i povezuju sredstva koja možda već postoje u zajednici – ali su nepoznata ili izolovana: ljude, mesta, zgrade i veštine. Oni su stručnjaci za saradnju koji povezuju ova zapostavljena sredstva u događaje, usluge i preduzeća, često sa novim kombinacijama ljudi i mesta.

Ove nove usluge i načini zarađivanja za život često uključuju nove kombinacije ljudi i mesta koja stvaraju i nude gostoljubive prostore i aktivnosti okrenute saradnji, podstičući pozitivan društveni uticaj time što dočekuju urbane posetioce u ruralnim predelima.

Pojavljuje se više kategorija inicijativa seoskih domaćina, koje obuhvataju umetničke rezidencije, prostore za stvaranje, održivi turizam, saradnju, zajednički život, poljoprivredu, zanatstvo i digitalni nomadizam.

**Seoski domaćini,
posebno, omogućavaju
različitim partnerima
i zainteresovanim
stranama da rade
zajedno – često prvi put**

Seoski domaćin obuhvata širok spektar uloga i aktivnosti kao što su kreiranje, upravljanje i isporučivanje usluga kroz zamišljanje i mapiranje mogućnosti, identifikaciju ključnih aktera i resursa, tkanje narativa oko lokaliteta, usluge izrade prototipa, vođenih iskustava, usklađivanje sa platformama za saradnju i dizajniranje inovativnih poslovnih modela.

Neki od učesnika Evropskog treninga za seoske domaćine (održanog u maju 2023. godine) dok prezentuju svoje projekte

Seoski domaćini posebno omogućavaju različitim partnerima i zainteresovanim stranama da rade zajedno – često prvi put. Ovo povezivanje zahteva posebne veštine: ugošćavanje, pozivanje, fasilitaciju, animaciju i koordinaciju.

Štaviše, seoski domaćini ulaze u specifične uloge koje se odnose na njihove lokalne zajednice i širu zajednicu seoskih domaćina:

- Negovanje trajnih odnosa sa lokalnim stanovništvom
- Angažovanje sa pojedincima i organizacijama
- Omogućavanje angžovanja zajednice i civilnog angažmana
- Angažovanje spoljnih saradnika i delegiranje odgovornosti

Svi seoski domaćini dele viziju; oni mogu da vide dalje od sadašnjosti

Iako je trenutno neformalan i fenomen u nastajanju, seoski domaćini teže formalnom priznanju kao društveno preduzetničko zanimanje sa specifičnim veštinama i korenima unutar određene zajednice. Sve njih pokreće osećaj odgovornosti koji dolazi iznutra, strastveno obećanje prema zemlji o kojoj su odlučili da brinu.

Svi seoski domaćini dele viziju; oni mogu da vide dalje od sadašnjosti, mireći prošlost i budućnost mesta i mogu da vide njegov potencijal. U ruralnim kontekstima, strpljenje je ključna vrlina.

Barea, italijansko selo u regionu Abruco

U ticaj seoskih domaćina

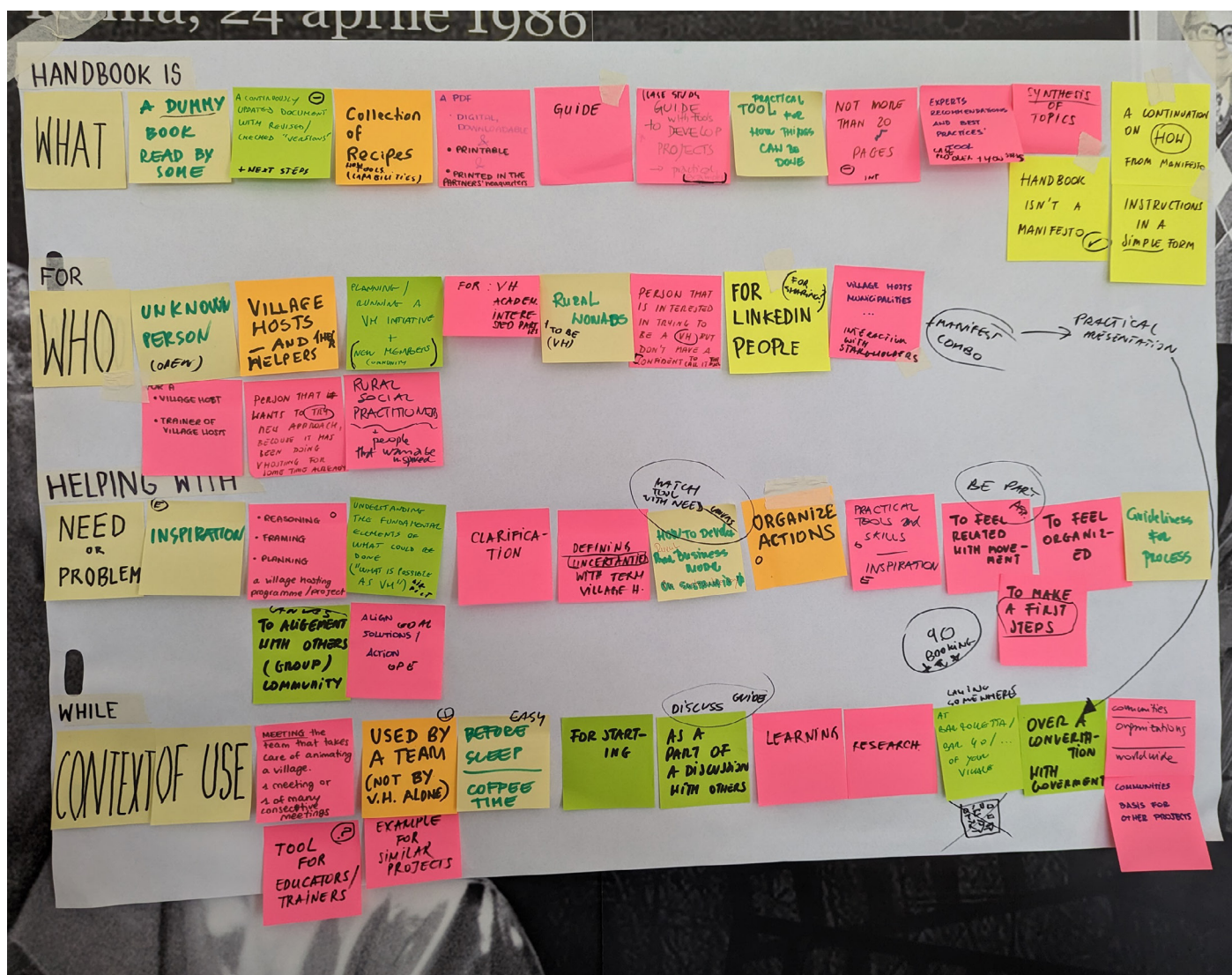
Uloga seoskog domaćina može uticati na lokalni ekosistem stvaranjem pravednijeg, održivijeg, naprednog ruralnog okruženja. Seoski domaćini se obično fokusiraju na izbor specifičnih aktera (zainteresovanih strana) koji mogu uključivati jednog ili više članova grupe, uglavnom lokalnih, kao što su:

- Zemljoradnici i poljoprivredni proizvođači
- Lokalno stanovništvo, firme i vlada
- Društvene organizacije
- Vlasnici zemljišta i investitori
- Grupe za održanje i zaštitu životne sredine
- Turističke organizacije;
- Obrazovne i zdravstvene institucije
- Pružaoci infrastrukturnih usluga
- Zajednice autohtonog stanovništva
- Lokalne umetničke i kulturne grupe
- Hitne službe i još mnogo toga

Obično, seoski domaćini imaju za cilj da direktno utiču na jednu ili samo nekoliko specifičnih grupa zainteresovanih strana, dok indirektno utiču na neke druge. Stoga, seoski domaćini treba da predvide i priznaju potencijalne pozitivne i negativne posledice svojih postupaka.

Bilo da su nameravani ili ne, potencijalni direktni i indirektni uticaj njihovih odluka treba smatrati velikom šansom i velikom odgovornošću u odnosu na lokalni ekosistem.

Potencijalni pozitivan uticaj aktivnosti seoskih domaćina može uključivati osnaživanje zajednice, društvene inovacije, ekonomski razvoj, povećanu održivost životne sredine, očuvanje kulture, poboljšane lokalne usluge, izgradnju kapaciteta i poboljšan kvalitet života (zamišljeni i stvarni).

Deo zajedničkog rada partnera pri ko-kreaciji priručnika za Otvorenu školu za seoske domaćine

Seoski domaćini treba da imaju jasne merljive ciljeve ili postignuća, pre nego što preduzmu akciju [...] kako bi pratili napredak ka željenoj promeni

Potencijalni negativan uticaj seoskih domaćina može uključivati sukobe i podele, gentrifikaciju, zavisnost od jednog aktiviste ili lidera, kulturološke promene koje negativno utiču na zainteresovane strane, isključenje (takođe nenamerno), pritisak na resurse koji dolazi sa brzim prilivom turista ili drugih spoljnih aktera, kao i druge nameravane ili nenamerane negativne posledice.

Uzimajući u obzir gore pomenutu raznolikost zainteresovanih strana i potencijalne pozitivne i negativne uticaje, seoski domaćini treba da imaju jasne merljive ciljeve ili postignuća, pre nego što preduzmu akciju. Trebalo bi da navedu (idealno, uz učešće zainteresovanih strana) očekivane pozitivne i negativne uticaje, obeleže trenutno stanje pogođene oblasti i postave mere za praćenje napretka ka željenoj promeni.

Saradnja u okviru lokalnog ekosistema

Seoski domaćini igraju ključnu ulogu u tome kako različiti akteri ekosistema (zainteresovane strane) mogu da sarađuju da bi postigli planirane zajedničke i pojedinačne ciljeve. Uloga seoskog domaćina će doneti intervencije u postojeći ekosistem, najčešće: iniciranje aktivnosti, motivisanje drugih, predlaganje ideja i rešenja, preuzimanje liderskih ili upravljačkih pozicija i drugo. Da bi uspeali, seoski domaćini moraju da se bave temom odgovornosti i vlasništva nad procesom rada među svim zainteresovanim stranama i uključe ih u faze planiranja, implementacije i evaluacije. Praćenje dole navedenih smernica može pomoći u izgradnji osnova za sinergičku saradnju unutar lokalnog ekosistema:

1

Kreirajte **zajedničku viziju** da biste razvili usklađenost između zainteresovanih strana sa kolektivnim uticajem, dajući prioritet holističkim, trajnim ishodima po zajednicu.

2

Uspostavite **međusektorsku saradnju** kako biste podstakli saradnju među lokalnim akterima (zainteresovanim stranama) koristeći svoje snage za sveobuhvatna, održiva rešenja.

3

Uspostavite **kolaborativne strukture upravljanja** kako biste angažovali različite zainteresovane strane, olakšavajući inkluzivno donošenje odluka, uzimajući u obzir više perspektiva.

4

Uspostavite **vodeće principe** za isticanje vrednosti zajednice, kao što su inkluzivnost, transparentnost, pravičnost i održivost, koji bi mogli postati ključni principi za usmeravanje zajedničkih napora ka zajedničkim ciljevima.

5

Koristite principe **kontinuiranog učenja i razmene znanja** kako biste negovali stalno učenje i izgradnju kapaciteta među zainteresovanim stranama, podržavajući prilagodljive pristupe koji koriste zajedničku stručnost i iskustva.

6

Koristite pristup **sistenskog razmišljanja** da kreirate projekte i druge aktivnosti kao svesnu intervenciju u postojeći ekosistem. Usvajanje sistemskog pristupa pomaže da se predvidi uticaj projekta i prepozna međusobna povezanost različitih zainteresovanih strana i njihove uloge u stvaranju održivih promena u zajednici.

Čas kuvanja u selu Grottole, Italija

Ljudi u terenskoj poseti jednom od sela uključenih u Otvorenu školu za seoske domaćine

Panoramski pogled iz istorijskog centra sela Grottole u Italiji

Širenje semena pokreta seoskog domaćina

Kroz kolektivni pokret, seoski domaćini mogu da podstaknu podršku i ulože zajedničke napore da odgovore na potrebe svoje zajednice. Svako selo ima moć da napravi razliku tako što će prepoznati svoj potencijal i udružiti se sa drugima. Sinergijom strategija društvenih inovacija i angažovanjem relevantnih zainteresovanih strana, seoski domaćini mogu skrenuti pažnju na pomoć koja im je neophodna za revitalizaciju svojih dragih ruralnih područja.

Interakcija sa lokalnim zajednicama, izražavanje njihovog cilja kroz umetnička sredstva i deljenje osnažujućih priča, moćna su sredstva za motivisanje drugih da postanu deo pokreta Seoski domaćin. Podstaknuti strašću i nepokolebljivom posvećenošću, oni mogu zapaliti svetionik nade u mnogim srcima. Oni mogu da orkestriraju transformativni pokret sa kolegama seoskim domaćinima koji okupljaju podršku i inspirišu živote.

Sadašnje aktivnosti seoskih domaćina će oblikovati svetliju budućnost za sve, jer su oni katalizatori promena u svojim zajednicama, koji ilustruju doslednost, saosećanje i otpornost. U srži putovanja svakog seoskog domaćina nalazi se ova poruka:

1. Budi hrabar/ra
2. Budi otvorenog uma
3. Sprijatelji se sa radoznalošću
4. Potraži pomoć kada ti je potrebna
5. Pomozi drugima
6. Podeli svoju priču
7. Gradi veze i prijateljstva
8. Traži sličnosti, ne razlike
9. Budi odgovoran/na prema svojoj zajednici
10. Preuzmi odgovornost za svoje postupke
11. Zamisli budućnost otvorenog srca
12. Prihvati i uživaj u onome što imaš

Akcioni plan za sprovođenje pokreta Seoskog domaćina u tvojoj zajednici

Inicijative seoskih domaćina često potiču iz pojedinačnih akcija, ali se neizbežno šire na lokalne fizičke zajednice i povezuju sa globalnim onlajn zajednicama. Putovanje u nastavku je jedan od mnogih primera kako se možete pridružiti i komunicirati sa zajednicom seoskih domaćina:

1

Čitajte inspirativne priče o seoskim domaćinima na: <https://www.villagehosts.eu/stories/>

2

Pridružite se zajednici tako što ćete kreirati nalog na OSHV platformi: <https://platform.villagehosts.eu/>

3

Posetite stranicu Map kako biste istražili inicijative seoskih domaćina u vašoj blizini: <https://platform.villagehosts.eu/map/>

4

Započnite razgovor sa njima ili se povežite sa drugim seoskim domaćinima u odeljku Community na platformi, koji vam može pomoći u razvoju vaše inicijative: <https://platform.villagehosts.eu/members/>

5

Proverite u odeljku Resources, sesije onlajn obuka ili materijal na platformi da biste saznali više u vezi sa razvojem vaše inicijative: <https://platform.villagehosts.eu/download/>

6

Preuzmite Priručnik OSVH u odeljku Resources za detaljniji prikaz resursa o seoskim domaćinima, alatima i kako da pokrenete nove inicijative: <https://platform.villagehosts.eu/download/>

7

Preuzmite OSVH alate u odeljku Resources da biste podržali zajedničko dizajniranje vaše inicijative sa lokalnom i globalnom zajednicom: <https://platform.villagehosts.eu/download/>

8

Kreirajte vaš nalog za seoske domaćine u odeljku Map kako bi druge inicijative i gosti mogli da vas pronađu: <https://platform.villagehosts.eu/add-a-village-host-place/>

9

Podelite nove informacije o vašim inicijativama u odeljku Activity: <https://platform.villagehosts.eu/activity/> ili diskutujte o njima u odeljku Forum: <https://platform.villagehosts.eu/forums/>

10

Razgovarajte o tome kako poboljšati OSVH platformu i pokret Seoskih domaćina u odeljku Forum: <https://platform.villagehosts.eu/forums/forum/the-osvh-digital-platform/>

villagehosts.eu

Partnera na projektu:

U ELISAVA
UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL DE CATALUNYA

mh
materahub
///
cultural
and creative
industries

KøbìèTÿ

